

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2020, 3(8): 624-631.

DOI:10.26677/TR1010.2020.533

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

KAVRAMSAL MAKALE

J.L. Austin ve I. Kant'ta Kategorik Önermeler ve Mental Nedensellik Problemleri

Öğr. Gör. Atilla AKALIN, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İstanbul, e-posta:

aakalin@gelisim.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8385-5287>

Öz

Dil felsefesinin önemli figürlerinden biri olan John Langshaw Austin'in önermelere ilişkin nedensellik ilkesinin kaynağını tamamı ile edimsel dile atfetmesi, Immanuel Kant'ın fenomen/numen ayrımıyla devam ettirmeye çalıştığı "maddi determinasyondan bağımsız" özgür insan idesinin, kesin bir inşasını üzerinden oluşturmaya çalıştığı *a priori* kategorilerine başvurmaksızın, bu nedenselliği salt edimsel bir kavram gibi ele almakta hatta belli noktalarda davranışçı bir felsefi pozisyondan kurmayı yeniden denemektedir. Bu da önermeler ve edimler arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu ile ilgili epistemolojik bir problem yaratmaktadır. Bize göre bu problem de epistemik bir kanıt ya da Kantçı anlamda bir evrensel düzenleyici prensibe dayanmadan, salt edimsel önermelerle desteklenen Austin'in mantık öğretisi tarafından göz ardı edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: I. Kant, J.L. Austin, *A Priori* Kavramlar, Edimsel Eylem.

Makale Gönderme Tarihi: 12.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 03.08.2020

Önerilen Atıf:

Akalin, A. (2020). J. L. Austin ve I. Kant'ta Kategorik Önermeler ve Mental Nedensellik Problemleri, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(8): 624-631.

© 2020 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2020, 3(8): 624-631. DOI:[10.26677/TR1010.2020.533](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.533)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

J.L. Austin's and I. Kant's Categorical Propositions and the Problems of Mental Causation

Lecturer Atilla AKALIN, İstanbul Gelişim University, Vocational School, İstanbul, e-mail: aakalin@gelisim.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8385-5287>

Abstract

One of the central figures of philosophy of language- John Langshaw Austin, attributes principles of causation to the mere pragmatic language. Conversely, Kant tried to construct a “free human act” which is independent from any physical determination except its innate motivations via his well-known the phenomenal / noumenal distinction. That kind of Kantian metaphysical ground which addresses to the noumenal field, he obviously tries to establish this behavioral causation again by denying Austinian style pragmatic propositions or illocutionary acts. I claimed that sort of duality between Austin and Kant, creates an epistemological problem with how propositions and actions relate. From a Kantian position, it (indetermination) is overlooked by Austin's propositional doctrine, without being grounded on any universal principle, but only with propositions that embraced by speech act theory.

Keywords: I. Kant, J.L. Austin, *A Priori* Concepts, Illocutionary Act.

Received: 12.05.2020

Accepted: 03.08.2020

Suggested Citation:

Akalın, A. (2020). J. L. Austin's and I. Kant's Categorical Propositions and the Problems of Mental Causation, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 3(8): 624-631.

© 2020 Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

J.L Austin'in mantığa ve dil felsefesine yaptığı katkı, dilin performatif alanlarına doğru bir keşif yapma olanağı tanır. Bu bağlamda Austin'in dil felsefesinde dil artık somut insan edimlerinde incelenir. Bu durum da dilin belirli mantıksal ve sembolik yasaları içeren salt analitik bir alemden daha pratik ve somut bir alanda incelenmesi anlamına gelir. Kant'ın, Austin felsefesi ile ilişkisi ise Austin'in yorumladığı tabirle önermelerin, Kant için belirli kategorik altyapılar üzerinden incelenmesi ve bu kavramların önermelerini *a priori* alanın dışsal tezahürlerini nedensellik bakımından tartışmaya açmaktır.

Austin'in, nedensellik ilkesinin kaynağını edimsel dile atfetmesi, Kant'ın fenomen/numen ayrımıyla devam ettirmeye çalıştığı "maddi determinasyondan bağımsız" özgür insan idesinin, kesin bir inşasını üzerinden oluşturmaya çalıştığı *a priori* kategorilerine başvurmadan, salt edimsel olarak bu nedenselliği kurmaya cüret eder. Bu da önermeler ve edimler arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu ile ilgili epistemolojik bir problem yaratır. Bu problem de epistemik bir kanıt ya da Kantçı anlamda bir evrensel prensibe dayanmadan, salt edimsel önermelerle desteklenen Austin'in mantık öğretisi tarafından göz ardı edilmiştir.

Edimsel Eylem (Illocutionary Act) ve Kategorik Eylem

J. L. Austin'in edimsel dil anlayışı, dili onun analitik kullanımların veya kategorizasyonlarının çok daha sınırlı ve daha ampirik bir alanında incelenmesine imkan verir. Buna göre, epistemik mantık kuralları en doğru ve en güvenilir bilgi kaynaklarına ulaşmamız için uyguladığımız bir mantık dizgesi değildir. Çünkü bilmek edimi, Austin için performatif bir özellik taşır. Bu yüzden, bilgi ancak bu analitik temellerin dışında dışsal insan pratiklerinde araştırılabilir. Austin'e göre; "eğer bir olguya dair bilgi sahibiysek aslında o bilginin mümkün kıldığı sonuçlar hakkında bilgi sahibiyizdir" (Longworth, 2017). Bu durum bilginin temellerini bir aşkınlığa başvurmadan salt sonuçlar altında incelenmesi için bir öneri niteliğindedir. Austin'in öne sürdüğü üzere, "farklı konuşma biçimlerini yöneten eylem normlarıdır. Dile ve mantığa karşı formel yaklaşımları yöneten normlar, gündelik pratikte sürekli olarak ortaya çıkan eylemi koordine etme ihtiyacına dayandırılmıştır" (Coles, 1992: 71).

I. Kant, *Saf Aklın Eleştirisi*'nin Transandantal Mantık bölümünde, insan zihninin kullandığı dışsal malzemenin *a priori* ve *a posteriori* boyutlarını kaydeder. Burada Kant, "sezgisel bilginin hissiyattan (receptivity) bağımsız düşünülemediğini" kaydeder (Kant, 1999:193). Buna göre; "sezgisel bilginin zemini temel olarak objelerle insan zihni arasındaki ilişkiden gelir." (Kant, 1999:193). İnsan ve objenin arasında ilişkiyi düzenleyen *a priori* konseptlerin temeli de bu "ilişki" kategorisinin zorunlu olarak anlaşılması ile olabilir. Kant'a göre mantık da bu zorunluluk üzerinden insan zihninin *a priori* kategorileri için bir temeldir. Kant'ın belirttiği üzere bu temel, "mantık, psikoloji vs. gibi ampirik veri veya duygulanım unsurlarını hesaba katmaz, tamamen kendi içerisinde kanıtlı ve analitik bir yaklaşımdır" (Kant, 1999:195). Dolayısıyla buradan anladığımız, Kant için mantık yasalarının ya da Kant'ın deyimiyle doktrinlerin *a priori* olarak kanıtlı ve insanın sezgisel ve ampirik belirlenim alanının dışında yani transandantal olması gerekir. Dolayısıyla, Kant'ın öngördüğü temel mantık prensiplerinin insan zihninde transandantal bir konumda bulunması, Austin için geçerli olmamakla birlikte, analitik kavramlar ve sentetik *a priori* üzerinden gerçekleşecek bir insan ediminin de Austin'in bakış açısıyla mümkün olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü Kant'ın transandantal konseptleri, Austin'in felsefesinde gündelik hayattaki performanslara dönüşür. Bu performanslar da bilgi edinme

süreçlerinin “bildiğini bilme” (KK Thesis) prensibine göre değil, daha karmaşık bir yapıdan epistemik çıkarımların yapılmasını önerir.

Kant, analitik ve diyalektik olmak üzere mantıksal yaklaşımları iki temel pozisyonda inceler. Objektif bağlamda fenomen aleminden soyut önermeleri Kant analitik mantığın alanında incelerken, “felsefe için hiçbir yarar taşımayan sofistek ekipmanları (Organon) kullanmak suretiyle ampirik veri üzerinden” varılan yargılara ise diyalektik mantığın alanı olarak kurgulamıştır (Kant, 1999:197). Bu ayrıma başvurarak Kant, kritik metodun bir gereksinimi olarak mantıksal önermelerin hakikat sınırlarını çizmeye çalışır. Bu sınırların çizilmesinin nedeni Kant için “diyalektik illüzyon’a” (Kant, 1999:197) kapılacak kimselerin mantıksal olarak hangi önerme biçimlerinden kaçınması gerektiğini göstermektir. Kant’taki aşkınlık teması ampirik bilgiyi düzenleyici kuralların açıklanması suretiyle tahsis edilir. Kant, analitik olan bu düzenleyici ilkeleri “bağlantılardan oluşan bir sistem” olarak anlar (Kant, 1999:201). Ve bu sistem ilk etapta düzenleyici transandantal kavramı daha sonra ise o ilkenin mümkün kılacağı önermeler dizgesini tanımlayabilmemizi sağlar (Kant, 1999:201).

Austin, tam da Kant’ın diyalektik veya sofistek ekipmanlar olarak etiketlediği alandan bilgi teorisini temellendirir. Habermas’ın analizine göre; “Austin mantıksal bağlamda retorik kullanımının görece özerkliğine felsefi bir alan bırakmıştır. O, mantığın bütüncül problemini çözmek için, mantığın egemenliği üzerindeki retorik egemenliğini eleştirel bağlamda genişletme çabasıdır.” (Coles, 1992: 71). Bu felsefe ve mantık ilkelerine sınır çekme bağlamındaki kritik tutumun Kant için de geçerli olduğunu söylememiz yanlış olmaz. Kant’ın yaptığı felsefi çıkarımların analitik olması, temel formel mantığın analitik kavramından anladığı anlamdan farklı bir anlama daha referans göstermektedir. Kant’ın önermelerin doğruluk değerlerini ele alırken onların mümkünlik sınırlarını çizmesi aslında kritik bir felsefi harekettir. Buna ek olarak, aynı zamanda bu felsefi pozisyon transandantal bir temele de işaret eder. Çünkü aynı zamanda bu analitik çalışma prensipleri üzerinden önermelerin bizzat kendisini mümkün kılan bir alana da gönderme yapmaktadır. Transandantal olan taraf burada gözlemlenebilir bir alan değil daha çok *a priori* konseptlerin ontolojik konumuna yakın bir noktayı işaret etmektedir. Fakat bu transandantal konseptler Austin’in edimsel dil teorisi için tam olarak geçerli değildir. Austin, önermelerin birer zihinsel fonksiyonla ilişkilendirilmesini Kant gibi zorunlu görmemektedir. Buna benzer bir ihtimal Austin için ancak edimsel önermelerin sonuçları için not edilebilir. Austin’in pozisyonu için, “eğer önermenin ve kişinin bilgisi dahilinde performe ettiği ifade mutlu bir sonuca sebebiyet veriyorsa o zaman ifade doğru olarak etiketlenmek durumundadır (“if the utterance is to be happy”) (Golec, 2009: 66).

Kantçı dil yaklaşımının doğası ile Austin’in öne sürdüğü bağlamda bir dil teorisinin temel uğraklarını anlamak için Austin’in edimsel eylem (illocutionary act) teorisini daha yakından incelememiz gerekir. Smith ve Clarendon’a göre; “John L. Austin, edimsel eylem kavramı ile her türlü dilsel eyleme gerekli önemi vererek günlük konuşmaları felsefi düşüncenin temelini almak suretiyle dilbilimde asli bir unsur keşfettiğine inanıyordu.” (Smith ve Clarendon, 1972:55). Mantıksal önermelere dair “geleneksel değerlendirme kategorilerindeki gereksiz konsantrasyonlardan kaçınmak için, Austin, geniş kapsamlı 'mutlu' ve 'mutsuz' terimlerini, konuşma eylemlerinin tüm hatalarının ve erdemlerinin değerlendirmeleri olarak kullanır.” (Smith ve Clarendon, 1972:55). Yani, Austin için bir bilgi kaynağı hakkındaki ifadeler önermenin yani edimin sonucuna göre doğru veya yanlış olarak değerlendirmeye açılabilir. Böylece o önermeye işlem mesafesinde kalan *a priori* konseptler vs. gibi metafizik alanları asli birer unsur olarak ele almaz. Dolayısıyla Austin mantığı için Kantçı analitik önermeler sentetik çıktıları bağlamında geçerli kabul edilse de bunların *a priori* determinasyonları temel alınmaz.

John Searle, “*Speech Act*” eserinde Austin üzerinden temellendirdiği edimsel eylem teorisinin mümkünlik koşullarını yani transandantal kategorilerini gözlemlemeye yarayan bir yeniden düzenlemeye başvurur. Buna göre;

Searle; “ön koşullar (preconditions), birincil koşullar (primary conditions), representatif ya da deskriptif koşullar (representative or descriptive) ve son olarak da psikolojik koşullar (Affective or psychological conditions) olmak üzere edimsel dilin işlerlik gösterdiği koşulları dörde ayırır. Birinci koşullar, tarafların dışsal herhangi bir duyma ya da konuşma probleminin bulunmamasıdır (örn. dilsizlik veya sağırılık gibi). İkincil koşullar, dilin kanonik cümle kurallarına uygunluk veya uzlaşmanın sabit olması koşuludur (örn. konuşan tarafların ikisinin de konuşulan dile vakıf olması gibi). Üçüncü koşul kullanılan retorik sunumun özelliklerinin ve gerçekçiliğinin etkili olmasıdır, son olarak ise bir çıktı olarak önermenin sonucu olan psikolojik değerlendirmeler gözlemlenir (örn. A’nın ifadesi S’nin geleceğe dair farklı bir plan yapmasıyla sonuçlandı) (Smith ve Clarendon, 1972:55-63).

Bu bağlamda bir dilsel bir ifadenin ya da edimin mümkün hale getirdiği şey-durumunun (state of affairs), edimde bulunan kişinin önerme ile mutlu veya mutsuz olduğunu fark etmesini sağlayarak konuşmanın temel hatlarını betimleyen açıklayıcı bir analizin yapılmasını sağlar. Dolayısıyla Searle’ün ele aldığı nokta, Austin için aslında mantıksal ifadelerin *de re* ifadeler olmasının zorunluluk durumunu gözler önüne serer. Buna karşın burada *de dicto* ve *de re* ifadeler arasında içkin farklar vardır. *De dicto* ifadeler önerme içerisinde bir gösterge barındırır. Buna karşın *de re* ifadeler bu ifade içerisinde bir şeyi ya da bir kimseyi işaret eder. Austin için bir edimsel ifadenin, o ifadenin sonucundan hareketle doğruluk veya yanlışlık yüklemi kazanması da, ifadenin doğruluğunun bir nesnel fenomen ile birlikte kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna mukabil, mantıksal gerekçelendirme faaliyeti Austin’in edimsel dil anlayışı bakımından yalnızca o mantıksal ifadenin performe edilmesinden sonra tasdik edilebilir. Bu yüzden de bir kişinin ortaya attığı bir ifade, örneğin bir inanç ya da kanaat barındırıyor ise için opak bir ifadedir ve kesin bir ifade sayılamaz. Bu ifade dolayısıyla Kantçı bağlamda “fenomenal alan ile bir müteakiliyet gerektirmediği için *de dicto* bir ifade olarak karşılanmak zorunda kalır. Çünkü sadece *dictum* yani lafz bağlamında zikredilmiş bir ifade olup herhangi bir nesnel örtüşme gerektirmemektedir” (Gallois, 1998). Kant ise önermenin sonuçlarından ziyade, temel olarak o önermenin dile geleceği epistemolojik zemin üzerine yoğunlaşmıştır. Kant’ın düzenleyici prensipleri Searle’ın yukarıda belirttiği üzere edimsel bir dili ancak ve ancak *a priori* transandantal kategorilerin aracılığıyla bir sonuç olarak ortaya koyabilir durumdadır. Dahası, bu ifadelerin doğruluğu veya yanlışlığı sonuç temelli bir mutluluk ya da mutsuzluk formu üzerinden değil evrensel yasalara uygunluk ya da uygunsuzluk üzerinden temellenir.

Kant, “insan zihninin anlama yetisinin düzenleyici prensiplerini içeren *a priori* kavramları ve onların mümkün kıldığı önerme biçimlerini listeler” (Kant, 1999:203). Bunlar; Nicelik konsepti altındaki, önermelerin kapsadığı niceliği tamamlar. Bu nicelikler, tümel, tikel ya da tekildir. Önermelerin Nitelikleri için Kant, olumlayıcı, negatif ya da sonsuz önerme biçimlerini kullanır. Örneğin; Bütün “ $\forall$ ” sembolü bir evrensellik ifade ederken, bu sembolün ardılı olarak kullanılacak olan “Vardır- $\exists$ ” ifadesi olumlayıcı bir önermeyi, “Yoktur- $\sim(\exists x)$ ” ifadesi ise negatif bir önermeyi oluşturacaktır (negative & positive existentials). Bu düzenleyici prensiplere bakıldığında bu mental ya da evrensel ifadelerin etkileşime ya da ilişkiye gireceği bir obje, kişi ya da sonuç bildiren herhangi bir (*de re* mümkünlik alanı) somut entite ile etkileşime geçiş biçimi Austin’ci bir pozisyon ile benzerlik taşımamaktadır. Son olarak Modalite kategorisi altında Kant’a göre, bu tip önermeler tikel yargıları taşır örn; “Seven Kiskanabilir”, asertorik önerme ise afirmatif ya da negatif olabilmek kaydıyla yalnızca olay bildirir, örn; “Seven Kışkandı”; apodiktik önerme ise daha kesin yargıları tamamlar örn; “Sevenler Kışkanmakla Yükümlüdür.” şeklinde

örneklendirilebilir. Yani edimsel dil bu *a priori* kategorilere başvurmadığı ve aslında belirli gündelik etkilenim alanları ile ilişkili bir dil anlayışı olduğu sürece Kant için yine de diyalektik bir dolaylı bir mahiyete sahip olacak, saf aklın kategorilerinden dedüksiyon yolu ile varılan bir felsefi alan oluşturamayacaktır.

Edimsel Dil ve Nedensellik İlkesi

Kant'a göre Hume'cu anlamda, insan anlayışının birinci yetisi olarak postüle edilen mental şey-durumları yukarıda da bahsedildiği gibi "analitik önermeleri" de bir çeşit Austin'ci edimsel dil sonucu olarak yorumlama ihtimalini taşımaktadır. Öyle ki, analitik önermeler, kişiye yeni bir bilgi tahsis etmeyip, düşünce düzlemindeki totolojik-yani çelişmezlik ilkesine bağlı- arka planı temsil eder. Fakat, Kant bilginin ancak ampirik olandan türetilebileceğini öngörse de zihin dışı düzlemdeki nedensellik ilişkilerini salt ampirik etkilenimler olarak yorumlamaz. Kant, *a priori* konseptler aracılığıyla bu ampirik verinin nedensellik ilişkisi çerçevesinde düşünülebilmesine olanak verdiği için ampirik gelenekten ayrılarak, insan anlayışında (Verstand) maddi formun düzenlenmesini mümkün kılan kategorilerin keşfi ile idealizm yaklaşır. Örneğin; Kant'a göre; "matematik yargıların hepsi sentetik yargılardır" (Kant, 1999:143).

Dolayısıyla, Austin ve Searle'ın mantık yasalarıyla örtüşen edimsel dilin bir sonucu olarak neşet eden psikolojik ve efektif bağlamdaki sonuçların Kant için sofistik bağlamda bir uğraşının diyalektik yansımaları olarak görmek kaçınılmazdır. Çünkü Kant, üzerine edimsel dil vasıtası ile bir kanaat oluşturulmuş olaylar hakkında mutlak surette kategorik ve evrensel bir epistemik kanıt bekleyecektir. Buna ek olarak, Austin'in edimsel dil teorisinde "göreceğimiz gibi hangi koşulların yerine getirilebileceğini söylemenin bir *a priori* yolu yoktur." (Smith ve Clarendon, 1972:63). Konuşma esnasında ortaya çıkan değişkenlerin karakterine göre söylem ya da yukarıda bahsi geçen mutlu sonuç da değişkenlik göstereceği için konuşma ya da edim öncesinde önermenin sesli ifadesini mümkün kılan koşullar haricinde, sonuca dair psikolojik etkiyi tahsis edecek bir nedensellik ilkesi bulunmaz. Austin'in edimsel dil teorisi için konuşmanın bir sonucu olan epistemik çıktının varlığı göz önüne alındığında, herhangi bir öncülün etkisi ile edimsel sonuç değişebilir. Fakat bu sonuç edimsel dili mümkün kılan kategorilere veya *a priori* kavramlarla ilişkilendirilmez. Burada Kant için yine Kartezyen *res cogitans*'ın analitik düzlemdeki kesinliğine olan inanca benzer bir öznel epistemolojik düzenleme fikri yine öznel düşünceye içkin doğruların ve düzenin, birbirleri arasındaki ilişkiyi bütünleştirebildiğini ve nedensel düzlemde ortaya konabileceğini iddia etmektedir. Fakat Austin'in edimsel dil teorisi üzerinden öznel retorik kabiliyet ve diğer öznel psikolojik olarak etkileme gücü çerçevesinde, "olgular" yani bir nevi ontolojik konumu mental ya da düşünsel düzeyin dışında kalan olayların birbirleriyle ilişkisini kavrayabilmek adına inşa edilmiş bir nedensellik ilişkisine şüpheyile yaklaşmamız gerekir.

Kantçı transandantal mantığın teorik ve pratik bulunuşunun yekpare bir şekilde ele alınmasını şart koşan bilimsel çabası; özgür eylemi, nesneye bağlı deterministik bir nedensellik ilişkisiyle düşünmeyip aksine, bizatihi aşkın öznenin "kendi-için'liğini" ön plana çıkarılması gerektiğinde ısrar eder (Lyotard, 2007:26). Kantçı fenomen/numen ayrımının dolayısıyla bir iç/dış ayrımını önceleyerek, özneye içkin formel yapı ile öznenin dışındaki bir nevi maddi Ben-olmayan'ın yapısını bir bütün olarak ele alamaması ve bu iki entiteyi nedensel bağlamda bir aracı tahsis ederek özdeşlik çerçevesinde düşünmeye çalışması durumu söz konusudur. Bu durum, Austin'in edimsel dilini teleolojik bağlamda yalnızca ötekinin, yani Ben-olmayan bir fenomene bağlı hale getirdiği sürece nedensel olarak önermeye içkin bir *telos*'un dışında sentetik bir belirlenim sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Kant, şematizm öğretisinde analogik olarak insan zihninde beliren temaların, dış dünyanın ampirik verilerine uygun biçimde denkliğini sağlayabilmek adına insan zihnindeki transandantal bir yapının çıkarımını yapar. Buna göre, dinamik¹ prensipler (yani “İlişki” ve “Modalite” (*Relation & Modality*) “a priori zaman determinasyonunun” (Kant, 1999:285) insan zihninde oluşturulmasını sağlayan prensipler olarak karşımıza çıkarlar. Daha yalın bir dille bu prensipler, fizik dünya üzerinde bir cismin hareketinin, bunu deneyimleyen öznenin hayal gücündeki zaman-mekan ilişkisine tekabül edecek biçimde soyut düşünöme tabi tutulabilmesini mümkün kılan prensipler olarak anlaşılabilirler. Austin perspektifinden bu kategorileri incelediğimizde ise önermeler arasında bir başlangıç veya bir öncül tahsis etmemizi sağlayan bir kategoriye başvurabilmemiz zor gözükmemtedir. Bu yüzden de edimsel eylem ile kategorik eylem arasında öncüller veya başka bir deyişle prensipler bağlamında büyük bir fark olduğunu söylememiz yanlış olmaz.

Şematizm öğretisi içerisinde Kant; nedensellik kategorisi için “Deneyimin Analogileri” (*Analogies of Experience*) (Kant, 1999:297) prensibini fenomenal dünya ile özne arasında birleştirici kabul eder. Örneğin; A önermesinin B önermesi ile ilerlemesi ve bu ilerlemenin sonucunda Austin’in öngördüğü gibi B önermesi üzerinden bir edime yol açmasını Kant’ın işaret ettiği “süreklilik” (*persistence*) ve “art ardalık” (*succession*) durumlarının soyut zihinsel yapı içerisinde analogi yoluyla karşılanabileceğini düşünebiliriz. Yine bu şekilde edimlerin aynı nedensellik ilişkisinin objektif bir geçerliliğe kavuşturulabileceğini çıkaramayabiliriz. Böylelikle, nedensellik ilişkisi kurma faaliyeti Kant için; yalnızca “mutluluk verici bir sonuç” değil, zihnin transandantal yapılarıyla zamana ve mekana tabi olarak düşündüğümüz nesnelere arasındaki ilişkiyi, imgelem yoluyla karşılanabilen bir ilişki olarak anlaşılacak zorunda bırakır. Bu da Austin’in tahayyül ettiği gibi edimsel önermelerden önce tahsis edilmiş olması zorunlu olan kategorik belirlenimler üzerinden neşet etmelidir. Dolayısıyla, Austin’in edimsel dil teorisi Hampshire’ın yorumuna göre; “doğru bir dilbilgisi için yeterli bir temel oluşturabilir mi?” (Hampshire, 1965: 511-513) sorusuna verilecek cevapları büyük ölçüde kuşku duyulan cevaplar olarak bırakacaktır.

SONUÇ

Özetle, Austin’in, bireylerarası bir düzlemde ve Ben-olmayan üzerinden kurulmaya çalışılan nedensellik ilkesinin kaynağını edimsel dile atfetmesi, Kant’ın fenomen/numen ayrımıyla devam ettirmeye çalıştığı “maddi determinasyondan bağımsız” özgür insan idesinin, kesin bir inşasını üzerinden oluşturmaya çalıştığı a priori kategorilerine başvurmaz. Ayrıca Kant’ın mantıksal önermelerin kuruluşunda etken rol oynadığı ve yalnızca transandantal bağlamda “düzenleyici” bir ilke şeklinde ele alınan “İlişki” (*Relation*) kategorisi, dış dünyanın neden-sonuç zincirini düzenlemek suretiyle “kurulu olan” nesnesi kabul ederek işlerlik göstermeyi zorunlu kılar. Bu yüzden Austin’in perspektifiyle retorik ya da diyalektik bir önermeler silsilesi ile psikolojik ya da etkilenime bağlı önerme sonuçları ile karşılaşabiliriz. Bu durum epistemik olarak kendini kanıtlama ya da Kantçı anlamda bir evrensel prensibe dayanmayarak sadece önermenin sonucundan edinilen bilgi ölçütü olarak ele alınır. Aynı zamanda Kant için öznenin faaliyete geçirebildiği bu tip bir düzenleyici ilkenin, zamansal ve uzamsal olarak özneye içkin alana tanıtılma işlevini gören bir mantık öğretisi Austin tarafından göz ardı edilmiştir.

---

¹ Burada “dinamik” sıfatının kullanılmamasının sebebi Kant için Zaman ve Mekan gibi sabit duran yani bir özne ile etkileşime girmese bile orada var olan Transandantal Estetiğin dışındaki kavramlara gönderme yapmaktır.

KAYNAKLAR

Coles, R. (1992). Communicative Action & Dialogical Ethics: Habermas & Foucault. *Polity*, 25(1): 71-94.

Gallois, A. (1998). *Routledge Encyclopedia of Philosophy*. London: Routledge. [Online] <https://www.rep.routledge.com/articles/thematic/de-re-de-dicto/v-1>. [Erişim Tarihi: 17.06.2020].

Golec, M. J. (2009). The Thinking Man's Filter, J. L. Austin's Ordinary Language Philosophy as Cultural Criticism. *Cultural Critique*, 72: 66-88.

Hampshire, S. (1965). J. L. Austin and Philosophy, *Journal of Philosophy*, 62(1): 511-513.

Kant, I. (1999). *Critique of Pure Reason*. (P. Guyer & A. Wood, Çev.). Cambridge: Cambridge University Press.

Longworth, G., and Austin, J. L. (2017). *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.), [Online] <https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/austin-jl/>. [Erişim Tarihi: 17.06.2020].

Lyotard, J. F. (2007). *Fenomenoloji*. (İ. Birkan, Çev.). Ankara: Dost Yayınları.

Smith, J. M., and McClarendon, J. W. (1972). Religious Language after J. L. Austin. *Religious Studies*, 8(1): 55-63.